

Čaro kaviarenskej ľavicovej revolúcie na Slovensku

Branislav Michalka

9. júla 2021 ✚ *História*

Zdroj: wikimedia commons

Od 18. storočia sa revolučné živly schádzajú po kaviarňach. V kaviarni plačú nad biedou prostého ľudu, v kaviarni pre neho pripravujú krajšiu budúcnosť. V kaviarni skladajú svoje básne o tvrdej práci a pote, v kaviarni sa rozčuľujú nad konzervatívnou strednou triedou, ktorá namiesto toho, aby išla s ľudom, tak chodí – do kaviarne.

Aj dnes tolerantné detičky ponovembrových zbohatlíkov blazeovane riešia v kaviarňach ako bojovať s hydrou konzervativizmu, klérofašizmu a katolíckeho fundamentalizmu, ako oslobodiť, tentokrát už nie pokazenú, skostnatenu a „zburžoáznenú“ bielu robotnícku triedu, ale utláčané ženy, sexuálne menšiny, rasové menšiny, matku Zem, Indiánov na Amazonke, skrátka – ako robiť tú revolúciu.

Nie je to však na Slovensku len jav dnešný a len liberálny, typický pre ponovembrových „slniečkárov“ a euro-komsomolcov, ako by nám niektorí marxisti a socialisti radi nahovorili. Tento jav je na Slovensku starý minimálne 100 rokov a súvisí nielen s liberalizmom, ale predovšetkým s ľavicou, komunizmom a socializmom.

Ani Slovensko sa v 20. storočí nevyhlo pri robení marxistickej revolúcie tomuto javu, skôr naopak, kávové zrnko tu padlo na úrodnú pôdu. Keďže Viedeň bola veľmi blízko Bratislavy a určitý spôsob života, typický pre strednú Európu, Viedeň priam symbolizovala, tak v Bratislave (vtedajšom Prešporku), kde mali mnohí bohatí Viedenchania v dobách cisárstva svoje letné vily, sa tento životný štýl udomácnil v ešte možno intenzívnejšej, maloburžoáznejšej a trochu karikovanej podobe.

Každopádne bojovníkom za lepšie zajtražsky veľmi zachutil. Do továrne ich to nelákalo, podobne ako dnešného revolucionára do amazonského pralesa. Radšej s robotníckou triedou súcitili na dialku, z kaviarne, ale o to intenzívnejšie. Aby ukázali, že v kaviarňach nezaháľajú, tak tam okrem bujarého života ešte aj písali. Taký Ladislav Novomeský alebo Ján Rob Poničan tam napísali celé diela. Vlastne to bola taká továreň, kde dreli na zlých reakcionárov (zlí reakcionári sedeli väčšinou pri vedľajších stoloch, niekedy aj pri tých istých a nijako sa svojím správaním nelíšili od bojovníkov za beztriednu spoločnosť, len tým, že neboli pokrytci).

L. Novomeský

zdroj: wikimedia commons

K presláveným ľavicovým návštevníkom bratislavských kaviarní patrili, samozrejme, aj komunisti Novomeský, Husák, Clementis, záplava ľavicovo orientovaných spisovateľov a umelcov ako Ján Rob Poničan (ktorý v opitosti rozbil cez vojnu topánkou bustu Hitlera a nič sa mu za to nestalo), Fraňo Kráľ, Móric Mittelmann Dedinský, Daniel Okáli, Eduard Urx, sporadickejšie Peter Jilemnický, ale aj Milo Urban, ktorého môžeme pokojne označiť za ľavicového intelektuála, najprv národne socialistického, neskôr národne komunistického.

Súduh Václav Kopecký ich vo svojej knihe *ČSR a KSČ* označil za kaviarenských komunistov určite právom, aj keď zabudol popísať svoj vzťah k takýmto zábavným podnikom. Ono, keď ide o mondénny a kaviarenský život, tak väčšinou sa stávajú takéto spôsoby existencie odpornými hlavne u tých druhých.

Mnohí vtedajší robotníci by sa zaiste čudovali, ako „trpia“ ich revoluční vodcovia pod čížmou kapitalizmu a neskôr klérofašizmu. Keby videli Laca Novomeského v kaviarni Astor, ako tam divoko tancuje so Zuzkou Zguriškou a tá rozkokošená rozlieva víno. „*Rozteká stolom víno bezcenné...*“ píše o tejto udalosti maestro v jednej básni. Čiže, žilo sa veselo a na peniaze sa až tak nehládalo. Ale s robotníckou triedou sa súcnilo.

Aby zdôraznili obetný charakter svojej kaviarenskej existencie, tak neustále nariekali nad svojou finančnou situáciou. Ľavicová literatúra je prepchaná trpkými sťažnosťami na krutý osud úbohého ľavicového bohéma. Stále je zadlžený a bez prostriedkov. O tom, na čo tie prostriedky potrebuje, koľko ich potrebuje a prečo nejde pracovať k súduhom do fabрики, aby prostriedky získal, o tom pokroková literatúra mlčí.

V. Clementis

zdroj: wikimedia commons

Ešte horšie „ohováračky“ sa zosypali na hlavu úbohého súdruha Husáka. V „klérofašistickom“ denníku *Slovák* takto škaredo očiernili dobré meno komunistu, humanistu a bojovníka za práva ľudu: *„Husáková žena dostala vlani od svojho chudobného muža, vodcu proletariátu na Slovensku, kožuch, ktorý stál 120 000 korún. Bol to jeden z najdrahších kožuchov, v akom sa mohla niektorá bratislavská panička ukazovať. Je pravda, že aj pán Husák mal veľmi pekné príjmy. Ved' salónni komunisti okolo Dr. Karvaša boli všetko najlepšie platenými úradníkmi v Bratislave. Mal dosť peňazí aj na hostiny so šampanským, ktoré stáli veľké tisíce a na ktorých sa schádzala vybraná spoločnosť z NÚZ, Národnej banky, Dovosu a iných dôležitých hospodárskych podnikov na Slovensku.“*

To sa tá revolúcia hneď lepšie pripravuje, keď je oprostená od bremena suchopárnosti a každodennej rutiny.

K povinnej štafáži bratislavského kaviarenskeho života patrili ženy, nazývané ľavicovými umelcami „múzy“. Boli to študentky alebo aj zarábajúce ženy, ktoré úbohým revolučným umelcom poskytovali trochu toho ľudského tepla a pokiaľ mali peniaze, tak umelca týraného neľútostným kapitalizmom aj živili. Niektorí súdruhovia boli medzi „múzami“ veľmi populárni. Napríklad Ján Rob Poničan bol ženskými obdivovateľkami nazývaný „božský Rob“.

On sám si vybral povolanie dosť nerevolučné, ba priam buržoázne (podobne ako Husák, Okáli, Clementis či Horváth), bol advokátom. Názov jeho prvej básnickej zbierky z roku 1923: *Som, myslím, cítim a vidím, milujem všetko, len temno nenávidím* hovorí za všetko. Na obálkach jeho básnických zbierok sa striedajú pôvabné tvary ženských tiel s továrenskými komínmi a siluetami fabrík. Človek však nemôže byť všade, to si museli súdruhovia robotníci uvedomiť. Treba si revolučne vybrať medzi ženským telom a fabrikou. Okrem obyčajných žien miloval aj jednu bohyňu. Píše o tom sám: *„Žena, ktorú miluje, je bohyňou: revolúcia.“*

Davisti na mieste im najdrahšom

zdroj: wikimedia commons

Ani v dobe po roku 1938, keď sa nad ľavicovou kaviarenskou inteligenciou začalo zmrákať, sa súdruhovia z kaviarní nezľakli. Keďže sa z kaviarní dobre poznali s mnohými predstaviteľmi nového režimu (Tido J. Gašpar, Alexander Mach, Milo Urban) tak sa uchýlili v rôznych redakciách, advokátskych kanceláriách či štátnych úradoch. Ďalej navštevovali kaviarne i vechy a usilovne pripravovali revolúciu.

Keď nakoniec revolúcia prišla, tak sa veľmi čudovali, že prvé, čo revolúcia zrušila, bola kaviarenská bohéma. Nakoniec boli v 60. rokoch šťastní, keď ich súdruhovia prepustili z väzenia a umožnili im znovu si sadnúť – do kaviarne. Niektorým aj na ministerstvo.

Pravdu má Ľubomír Feldek, zaslúžilý súdruh, obdivovateľ Lenina, Brežneva a Gorbačova: „*V kaviarňach sa žilo. Tolko nápadov, tolko hádok, tolko vášnivých diskusií.*“

A najstrašnejšie je, že niektoré nápady sa aj uskutočnili.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/caro-kaviarenskej-lavicovej-revolucie-na-slovensku/>